

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

680

UALIMU ELIMU YA AWALI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2007

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A, B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila sehemu **B** na **C**.
3. Sehemu A ina alama 40, sehemu B na C kila moja ina alama 30.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

1. Eleza maana ya mazingira rafiki ya ujifunzaji katika Elimu ya Awali.

Mazingira rafiki ya ujifunzaji ni mazingira ambayo yanamwezesha mtoto kujisikia salama, huru na mwenye furaha wakati wa kujifunza. Mazingira haya humjenga mtoto kuwa tayari kushiriki bila hofu ya kukosolewa au kuadhibiwa.

Mazingira rafiki yanahusisha mpangilio wa darasa unaomruhusu mtoto kufikia vifaa, kusogea kwa urahisi na kushiriki shughuli mbalimbali bila vikwazo. Mpangilio huu humsaidia mtoto kujifunza kwa uhuru na kwa uzoefu wa moja kwa moja.

Mazingira rafiki pia yanahusisha uhusiano mzuri kati ya mwalimu na mtoto, ambapo mwalimu anawasiliana kwa upole, anasikiliza na kumtia moyo mtoto. Hii humfanya mtoto ajenge kujiamini na kujisikia kwamba anathaminiwa.

Mazingira rafiki yanajumuisha matumizi ya vifaa vinavyovutia na vinavyolingana na hatua ya ukuaji wa mtoto. Vifaa hivi humhimiza mtoto kuchunguza, kugundua na kufanya kazi kwa mikono, ambayo ni msingi wa ujifunzaji katika umri wa awali.

2. Toa maelezo mafupi ya vipengele vinne vinavyoonyesha ustawi wa mtoto kimwili.

Mtoto mwenye ustawi mzuri kimwili huonyesha ukuaji unaolingana na umri wake, kama uzito na urefu vinavyopanda taratibu. Hii inaonyesha kuwa anapata lishe sahihi na afya yake iko katika hali nzuri.

Mtoto aliye na ustawi mzuri kimwili ana uwezo wa kukimbia, kuruka, kushika na kufanya shughuli za mwili kwa urahisi. Hii inaonyesha kuwa misuli na mifupa yake inakuwa kwa kawaida na stadi zake za mwili zinakua.

Ustawi mzuri kimwili unaonekana pia pale mtoto anapokuwa na usingizi wa kutosha. Usingizi humsaidia kuwa na nguvu ya kushiriki katika masomo na michezo bila kuchoka haraka.

Mtoto mwenye ustawi mzuri kimwili huonyesha hamu ya kula na hutumia chakula kwa kiasi kinachofaa. Hii inaonyesha kuwa mfumo wake wa mmeng'enyopo vizuri na anapata virutubisho vinavyohitajika.

3. Eleza kwa ufupi namna mwalimu anavyoweza kuibua udadisi wa watoto kupitia maswali ya kuchochea fikra.

Mwalimu anaweza kuibua udadisi kwa kuuliza maswali yasiyohitaji jibu la moja kwa moja bali yanayomfanya mtoto kufikiri, kama kuuliza kwa nini jambo limetokea. Hii humfanya mtoto kuchunguza zaidi na kutafuta majibu mwenyewe.

Mwalimu anaweza kuuliza maswali yanayolingana na uzoefu wa mtoto kama vile kuona, kugusa na kulinganisha vitu. Hii humsaidia mtoto kufikiria kwa kutumia hisia zake na kujenga ufahamu wa kimazingira.

Mwalimu anaweza kutumia maswali yanayompa mtoto nafasi ya kutoa maoni yake binafsi bila hofu ya kukosea. Hii humjenga mtoto kuwa jasiri na kuongeza umakini katika masomo.

Mwalimu anaweza kuibua udadisi kwa kuuliza maswali yanayotabiri kinachoweza kutokea, kama kuuliza mtoto afikirie matokeo ya tendo fulani. Hii humjenga mtoto katika kufikiri mbele na kuchanganua mambo.

4. Onesha hoja nne zinazothibitisha umuhimu wa mwalimu kuwa na mpango bora wa maandalizi ya somo.

Mpango wa maandalizi humsaidia mwalimu kupanga malengo ya somo kwa uwazi ili aweze kujua anachotaka watoto wajifunze. Malengo haya humsaidia kufundisha kwa ufanisi na kwa mwelekeo sahihi.

Mpango mzuri humwezesha mwalimu kuchagua vifaa na mbinu zinazolingana na umri na uwezo wa watoto. Hii hufanya somo liwe na ueleweka zaidi na linawavutia wanafunzi.

Mpango wa maandalizi humsaidia mwalimu kutarajia changamoto zinazoweza kujitokeza na kujiandaa kuzitatua mapema. Hii humfanya asipoteze muda wakati wa kufundisha.

Mpango mzuri humwezesha mwalimu kufanya tathmini ya uelewa wa watoto kwa utaratibu. Hii humsaidia kubaini kama somo limeeleweka na kama kuna hatua za ziada zinazohitajika.

5. Eleza sifa nne za mtoto mwenye maendeleo chanya katika lugha ya pili.

Mtoto mwenye maendeleo chanya katika lugha ya pili huanza kutumia maneno mapya kwa ujasiri bila kusukumwa. Hii inaonyesha kuwa anazoea lugha na anaijenga katika mawasiliano yake ya kila siku.

Mtoto anayeendelea vizuri katika lugha ya pili huweza kutamka maneno kwa usahihi kadiri muda unavyopita. Hii inaonyesha kuwa masikio yake yanazoea sauti za lugha hiyo.

Mtoto mwenye maendeleo mazuri huanza kuunganisha maneno na kutengeneza sentensi rahisi. Hii inaonyesha ukuaji wa uwezo wa kufikiri kwa kutumia lugha hiyo.

Mtoto huonyesha maendeleo katika lugha ya pili pale anapoweza kuelewa maagizo rahisi yanayotolewa kwa lugha hiyo. Hii inaonyesha kuwa anakua katika kusikiliza na kuchakata taarifa.

6. Chunguza kwa kifupi vyanzo vinne vinavyoweza kuchangia matatizo ya kitamaduni yanayoathiri ujifunzaji wa mtoto.

Mtoto anaweza kupata changamoto za kitamaduni pale mila zao zinapingana na mbinu za ufundishaji zinazotumika shuleni. Hii humfanya kuchanganyikiwa na hupunguza uhusiano wake na somo.

Matatizo yanaweza kutokana na lugha tofauti inayotumiwa nyumbani na ile inayotumiwa shuleni. Tofauti hizi humfanya mtoto kushindwa kuelewa maelekezo ya mwalimu.

Vikwazo vya kitamaduni vinaweza kutokea pale jamii inapoamini kuwa mtoto wa umri mdogo hapaswi kuuliza maswali. Hali hii humzuia mtoto kuwa na udadisi muhimu kwa ujifunzaji.

Mitazamo ya kijamii inaweza kumzuia mtoto kushiriki kikamilifu, kwa mfano jamii inapoona watoto wa jinsia fulani hawapaswi kufanya kazi fulani. Hii humzuia mtoto kuonyesha uwezo wake halisi.

7. Eleza kwa ufupi jinsi mwalimu anavyoweza kutumia michezo ya kuigiza kuongeza uelewa wa watoto kuhusu mazingira yao.

Mwalimu anaweza kutumia michezo ya kuigiza kuwakutanisha watoto na matukio ya kila siku kama soko, hospitali au usafiri. Hii humsaidia mtoto kuelewa jinsi jamii yake inavyofanya kazi.

Michezo ya kuigiza humsaidia mtoto kuelewa majukumu ya watu mbalimbali katika jamii kama daktari au mwalimu. Mtoto anapovaa nafasi hizi huelewa zaidi jukumu la kila mhusika.

Kwa kutumia michezo ya kuigiza, mwalimu anaweza kuwafundisha watoto kutatua matatizo ya kawaida. Kwa mfano mtoto anaweza kuigiza namna ya kumsaidia rafiki aliyeumia.

Michezo ya kuigiza huwafanya watoto kuongeza stadi za mawasiliano kwa kuzungumza, kusikiliza na kujibu wenzao. Hii huongeza uelewa wao wa kijamii na kitabia.

8. Eleza faida nne za kufanya uchunguzi wa mara kwa mara kuhusu afya ya mtoto shuleni.

Uchunguzi wa mara kwa mara humsaidia mwalimu kugundua mapema dalili za magonjwa kama utapiamlo, homa au matatizo ya macho. Ugunduzi wa mapema huruhusu hatua za haraka kuchukuliwa.

Uchunguzi wa afya humsaidia kufuatilia ukuaji wa mtoto kama uzito na urefu. Takwimu hizi husaidia kubaini kama mtoto anakua kwa kasi inayofaa.

Uchunguzi husaidia kutambua tabia zinazoweza kuathiri afya ya mtoto kama uchovu wa mara kwa mara. Hii humsaidia mwalimu kupanga ratiba inayomfaa mtoto.

Uchunguzi wa afya hujenga mawasiliano mazuri kati ya wazazi na mwalimu kwa kuwa taarifa za afya hutolewa kwa uwazi. Hii husaidia kupanga mikakati ya pamoja ya kuboresha ustawi wa mtoto.

9. Toa maelezo mafupi kuhusu mbinu nne za kurekebisha tabia zisizofaa kwa kutumia ushauri chanya.

Mwalimu anaweza kutumia mazungumzo ya utulivu kumweleza mtoto athari za tabia mbaya na umuhimu wa kufanya chaguo bora. Hii humsaidia mtoto kuelewa bila kuathiri kujiamini kwake.

Mwalimu anaweza kutumia pongezi kuimarisha tabia nzuri anazoziona kwa mtoto. Pongezi humtia moyo mtoto kuendelea kufanya tabia nzuri.

Mwalimu anaweza kutumia mfano kwa kuonyesha tabia anayotaka kuona kwa watoto. Watoto hujifunza kwa kuiga, hivyo mwalimu akiwa mstari wa mbele huathiri mwenendo wao.

Mwalimu anaweza kutumia mbinu ya kumpa mtoto nafasi ya kujirekebisha baada ya kufanya kosa. Hii humsaidia kujifunza kuwajibika.

10.Fafanua kwa ufupi umuhimu wa kuweka ratiba ya kila siku kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Ratiba ya kila siku humsaidia mtoto kujua nini cha kutarajia kwa kuwa inatoa mpangilio wa shughuli za siku. Hii humfanya mtoto ajisikie salama na anajenga utulivu wa kihisia.

Ratiba humsaidia mtoto kujifunza kudhibiti muda kwa kutambua kwamba kila shughuli ina mwanzo na mwisho. Hii ni stadi muhimu katika ukuaji.

Ratiba humsaidia mwalimu kupanga masomo kwa ufanisi na kuhakikisha hakuna shughuli inayokosa muda wa kutosha. Hii inaongeza ubora wa ujifunzaji.

Ratiba humsaidia mtoto kujenga nidhamu kwa kufuata utaratibu unaojirudia kila siku. Hii humfundisha kuwajibika.

11.Eleza dhana ya ushiriki wa wazazi katika kukuza maendeleo ya mtoto kisha bainisha faida tano za ushiriki huo.

Ushiriki wa wazazi katika elimu ya mtoto ni hali ambapo mzazi anahusika katika masuala ya masomo, tabia na ustawi wa mtoto nyumbani na shuleni. Ushiriki huu hujenga uhusiano wa karibu kati ya shule na familia.

Ushiriki wa wazazi huongeza maendeleo ya mtoto kwa kuwa mzazi anasaidia kurejesha kile mtoto alichojifunza shuleni. Hii humfanya mtoto kuelewa zaidi.

Ushiriki husaidia kumjenga mtoto katika tabia njema kwa sababu mzazi anaweza kutoa mwongozo wa karibu. Mtoto hujifunza kuwa mwenye heshima na kuwajibika.

Ushiriki huongeza motisha ya mtoto kwa kuwa anahisi wazazi wanathamini masomo yake. Hii humfanya ajitahidi zaidi.

Ushiriki huongeza mawasiliano kati ya mwalimu na mzazi kuhusu maendeleo ya mtoto. Mazungumzo haya husaidia kutatua changamoto mapema.

Ushiriki hufanya mzazi kutambua mahitaji ya mtoto kama vile vifaa au msaada maalumu. Mzazi huweza kuchukua hatua za haraka kumsaidia.

12.Kwa hoja tano, eleza jinsi tathmini endelevu inavyowezesha mwalimu kuboresha maamuzi ya ufundishaji.

Tathmini endelevu humsaidia mwalimu kufuatilia maendeleo ya mtoto kila siku. Taarifa hizi humpa mwalimu mwongozo wa kuboresha somo.

Tathmini endelevu humwezesha mwalimu kubaini maeneo ambayo mtoto anapata ugumu. Mwalimu anaweza kubadilisha mbinu ili kuimarisha eneo hilo.

Tathmini humsaidia mwalimu kuona maendeleo ya muda mrefu. Hii humwezesha kupanga malengo ya somo kulingana na uwezo wa mtoto.

Tathmini humsaidia mwalimu kufanya maamuzi sahihi kuhusu vifaa vitakavyotumika. Vifaa huchaguliwa kulingana na mahitaji halisi ya mtoto.

Tathmini humsaidia mwalimu kutoa mrejesho unaomsaidia mtoto kujirekebisha. Hii huongeza ufanisi wa ujifunzaji.

13.Eleza kwa kina jinsi sera za elimu zinavyoathiri utoaji wa huduma za Elimu ya Awali.

Sera za elimu zinaathiri Elimu ya Awali kwa kuamua viwango vya chini vya ubora wa huduma kama idadi ya watoto kwa mwalimu. Hii inaathiri moja kwa moja aina ya huduma wanayopata watoto.

Sera zinaamua mafunzo ya lazima kwa walimu wa awali. Mafunzo haya huathiri mbinu wanazotumia kufundisha na viwango vya umahiri.

Sera pia zinaongoza upatikanaji wa fedha za kuendesha vituo vya Elimu ya Awali. Ufadhili mdogo unaweza kupunguza ubora wa vifaa na mazingira ya ujifunzaji.

Sera huathiri ushiriki wa jamii kwa kuweka wajibu wa wazazi na wadau wengine. Hii huamua jinsi jamii inavyoshiriki katika elimu ya mtoto.

14. Andaa mpango wa somo la afya unaolenga kuwafundisha watoto jinsi ya kutunza usafi wa mikono kwa kutumia shughuli za kitendo.

Mpango wa somo unaweza kuanza kwa mazungumzo rahisi yanayowauliza watoto wakati gani wanapaswa kunawa mikono. Hii huwasaidia kufikiri kuhusu uzoefu wao.

Somo linaweza kujumuisha kuonyesha mfano wa kunawa mikono kwa kutumia maji na sabuni. Watoto hujifunza kwa kuona hatua kwa hatua.

Katika hatua ya vitendo, watoto wanaweza kupewa nafasi ya kunawa mikono kwa kufuata mfano wa mwalimu. Hii huwasaidia kukariri hatua sahihi.

Hatua ya mwisho inaweza kujumuisha mchezo wa kuimba unaokumbusha umuhimu wa usafi wa mikono. Mchezo unawafanya watoto kukumbuka somo kwa urahisi.

15. Eleza misingi ya kupanga kituo cha michezo chenye lengo la kukuza stadi za mawasiliano.

Kituo cha michezo kinahitaji vifaa vinavyohamasisha watoto kuzungumza kama simu za kuchezea, vitabu vya picha na kadi za maneno. Vifaa hivi humsaidia mtoto kutumia lugha kwa uhuru.

Kituo kinapaswa kuwa na nafasi ya kutosha ili watoto wafanye kazi kwa ushirikiano. Nafasi kubwa huongeza mawasiliano kati ya watoto.

Mwalimu anahitaji kuwa karibu ili kuhimiza mazungumzo na kuuliza maswali. Hii huchochea watoto kuongeza msamiati.

Kituo kinapaswa kuwa kimetulia bila kelele nyingi. Mazingira tulivu humsaidia mtoto kuelewa na kujibu kwa utulivu.

16. Eleza mbinu mbalimbali ambazo mwalimu anaweza kutumia kujenga uhusiano mzuri na mtoto mwenye tabia ya kujitenga.

Mwalimu anaweza kutumia mazungumzo ya taratibu kumjengea mtoto ujasiri wa kuongea. Mazungumzo haya humsaidia mtoto kuondoa hofu ya kukaribiana na wengine.

Mwalimu anaweza kumpa mtoto majukumu madogo kama kugawa vifaa. Majukumu haya humfanya ajisikie kuwa sehemu ya kundi.

Mwalimu anaweza kumshirikisha mtoto katika michezo ya wawili wawili ili asiwe na shinikizo la kucheza na kundi kubwa. Hii humsaidia kuanza kujenga uhusiano wa karibu.

Mwalimu anaweza kumpa mtoto muda wa ziada wa kuzoea mazingira mapya kwa kutomlazimisha kuingia kwenye makundi haraka. Hii humsaidia kujiamini taratibu.